

PHÁT HUY TINH THẦN NAM KỲ KHỞI NGHĨA XÂY DỰNG QUÊ HƯƠNG CẦN THƠ GIÀU ĐẸP, VĂN MINH

Diên Hồng

Thành phố Cần Thơ - Tây Đô rực rỡ bên sông

Ảnh: HVT

Cách đây 83 năm, vào tháng 11/1940, trước tinh thần đấu tranh của quần chúng, đặc biệt là tinh thần phản chiến của binh lính Việt Nam trong quân đội Pháp, Xứ ủy Nam Kỳ quyết định phát động toàn Nam Kỳ nổi dậy đánh đổ chính quyền thuộc địa, giành chính quyền về tay Nhân dân, thời điểm hành động là 0 giờ, đêm 22 rạng ngày 23 tháng 11 năm 1940.

Cuộc khởi nghĩa bùng nổ đồng loạt tại hầu hết các tỉnh Nam Kỳ với tinh thần quyết liệt, mạnh nhất là ở Gia Định, Chợ Lớn, Mỹ Tho, Vĩnh Long... Lực lượng vũ trang và quần chúng đã nổi dậy tiến công địch ở các xã, tập kích nhiều đồn bót, tiến đánh một số quận lỵ, phá hỏng nhiều cầu, đường... Tại một số xã, quận, chính quyền địch hoang mang, tan rã, chính quyền cách mạng được thành lập. Lần đầu tiên cờ đỏ sao vàng xuất hiện ở những nơi đã thành lập chính quyền cách mạng và trong nhiều cuộc biểu tình. Bọn phản cách mạng bị xé xủ. Ruộng, lúa của địa chủ phản động được chia cho dân cày nghèo.

Ở Cần Thơ, Thường vụ Tỉnh ủy nhận được lệnh khởi nghĩa vào lúc 12 giờ trưa ngày 22 tháng 11 năm 1940. Các đồng chí Thường vụ Tỉnh ủy, đồng thời là Ban chỉ huy khởi nghĩa của tỉnh, vì không kịp thời gian để triệu tập Hội nghị triển khai chủ trương cấp trên, nên đồng chí bí thư Tỉnh ủy đã truyền thẳng lệnh khởi nghĩa đến các quận.

Theo kế hoạch, để phối hợp với các tỉnh Nam kỳ, thị xã Cần Thơ và quận Châu Thành là điểm khởi nghĩa chính, tập trung vào Dinh Tham biện, Trại lính tập, Khám lớn, Kho bạc, Ngân hàng, Nhà đèn, Bưu điện và Cầu Bắc. Lực lượng khởi nghĩa ở đây chủ yếu là các cơ sở quần chúng, binh lính tại thị xã. Quận Châu Thành có nhiệm vụ huy động lực lượng ngoại thành phối hợp với lực lượng nội ô. Điểm khởi nghĩa quan trọng thứ hai là thị trấn Cầu Kè (mục tiêu chính là Dinh quận trưởng) do Đảng bộ Cầu Kè tiến hành. Các quận khác đều chuẩn bị sẵn sàng, khi có lệnh là nổi dậy khởi

nghĩa. Đặc biệt, 02 Đảng bộ Thới Lai, Thới Thạnh (Ô Môn) có nhiệm vụ khởi nghĩa chiếm đồn Thới Lai, Cờ Đỏ. Quận Châu Thành phối hợp với quận Phụng Hiệp phá cầu Cái Răng và cầu Ngã Bảy (Phụng Hiệp).

Tuy nhiên, do việc chuẩn bị khởi nghĩa bị bại lộ, thực dân Pháp tại Cần Thơ được lệnh phải ngăn chặn cuộc khởi nghĩa, chúng đốt phá nhà cửa, phá hủy vườn tược, lùng bắt những người mà chúng nghi ngờ có tham gia khởi nghĩa, chúng buộc các gia đình phải kêu gọi con em tham gia khởi nghĩa trở về đầu thú. Chúng lùng sục khắp nơi, hàng trăm người bị bắt, nhiều người phải trốn đi nơi khác... Kế hoạch khởi nghĩa ở Cần Thơ đã không thực hiện được.

Tháng 12/1940, Xứ ủy Nam Kỳ họp ở Bà Quẹo (Gia Định) quyết định rút lui cuộc khởi nghĩa để tránh tổn thất, đưa lực lượng còn lại xây dựng căn cứ U Minh và Đồng Tháp Mười. Cuộc khởi nghĩa Nam Kỳ bị dập tắt.

Tuy chỉ diễn ra trong một thời gian ngắn nhưng khởi nghĩa Nam Kỳ là cuộc khởi nghĩa vũ trang có phạm vi rộng nhất và mức độ quyết liệt nhất kể từ khi thực dân Pháp xâm chiếm lục tỉnh Nam Kỳ năm 1867 đến thời điểm đó. Mặc dù thất bại nhưng khởi nghĩa Nam Kỳ có ý nghĩa lịch sử sâu sắc đối với sự nghiệp đấu tranh giải phóng dân tộc, thống nhất đất nước của Nhân dân ta: đó là, cùng với khởi nghĩa Bắc Sơn, khởi nghĩa Nam Kỳ “là những tiếng sấm báo hiệu cho cuộc khởi nghĩa toàn quốc, là bước đầu tranh đấu bằng vũ lực của các dân tộc ở một nước Đông Dương”. Cuộc khởi nghĩa đã thể hiện

sức mạnh quật khởi, lòng tin tưởng và sẵn sàng hy sinh của Nhân dân các tỉnh Nam Bộ trong cuộc đấu tranh giành tự do, độc lập dưới sự lãnh đạo của Đảng. Chính vì lẽ đó, ngày 14/11/1948, Chủ tịch Hồ Chí Minh ra Sắc lệnh 163-SL tặng thưởng Huân chương Quân công hạng nhất cho Đội quân khởi nghĩa Nam Bộ năm 1940. Đó là sự khắc ghi của dân tộc đối với công lao và sự hy sinh của quân và dân Nam Kỳ.

Kỷ niệm 83 năm Ngày Nam Kỳ khởi nghĩa diễn ra vào thời điểm toàn Đảng, toàn quân, toàn dân ta đang thi đua lập thành tích chào mừng Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XIII của Đảng; thành phố Cần Thơ đang kỷ niệm 20 năm thành phố Cần Thơ trực thuộc Trung ương (01/01/2004 - 01/01/2024). Phát huy tinh thần và những bài học kinh nghiệm của cuộc khởi nghĩa Nam Kỳ đối với sự nghiệp xây dựng và bảo vệ Tổ quốc trong tình hình mới, các cấp, các ngành đã và đang nỗ lực phấn đấu hoàn thành tốt nhiệm vụ chính trị của đất nước và thành phố. Đặc biệt, với Cần Thơ, sau gần 20 năm trực thuộc Trung ương (01/01/2004 - 01/01/2024), Đảng bộ, Chính quyền và Nhân dân thành phố Cần Thơ đã đoàn kết, nỗ lực phấn đấu, khắc phục khó khăn, vượt qua nhiều thách thức và đạt nhiều kết quả quan trọng trên tất cả các lĩnh vực. Mặc dù còn nhiều gian nan, thách thức tác động bất lợi đến thành phố, song những thành tựu đạt được đã khẳng định bước trưởng thành quan trọng làm thay đổi quy mô, diện mạo của thành phố, tạo được dấu ấn tốt ở đồng bằng và cả nước.

Tài liệu tham khảo:

- Đề cương tuyên truyền kỷ niệm 80 năm Ngày Nam Kỳ khởi nghĩa (23/11/1940 - 23/11/2020).
- *Lịch sử Đảng bộ tỉnh Cần Thơ tập 1* (1929 - 1945).